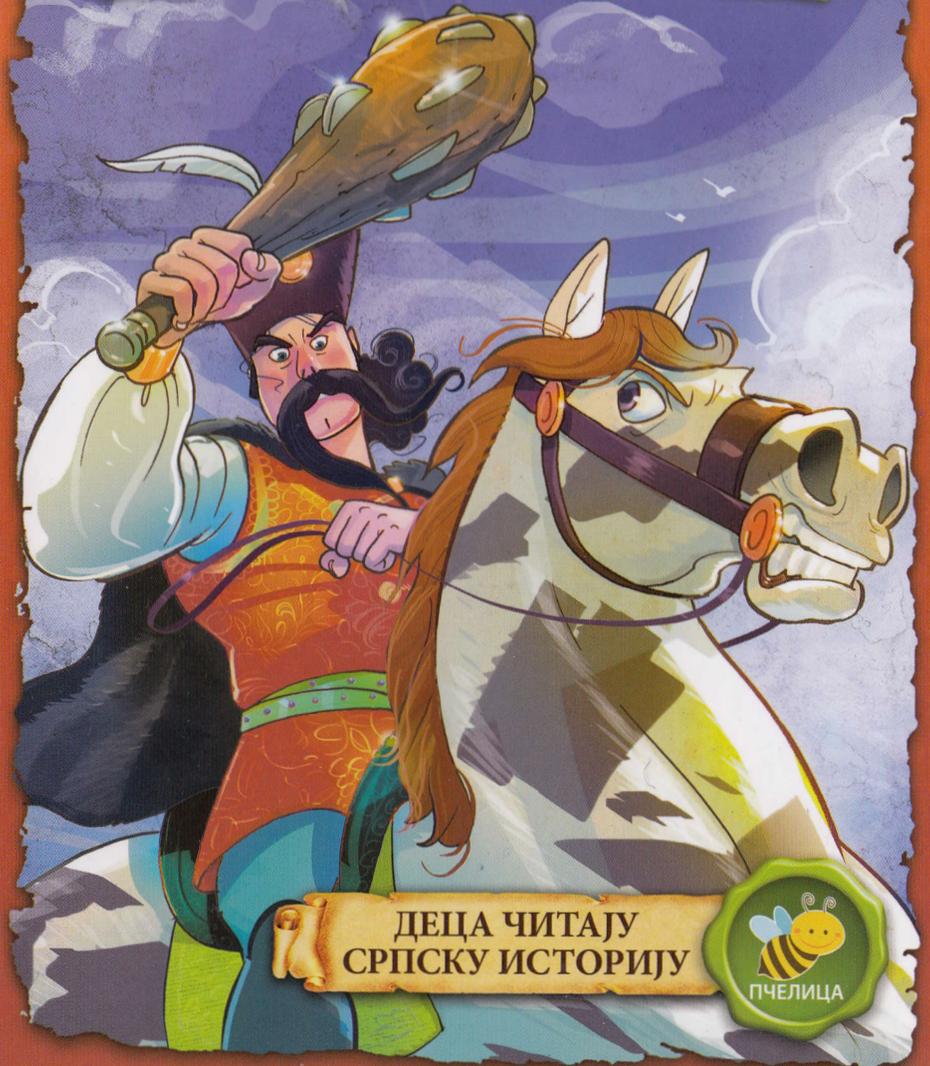

Слободан Станишић

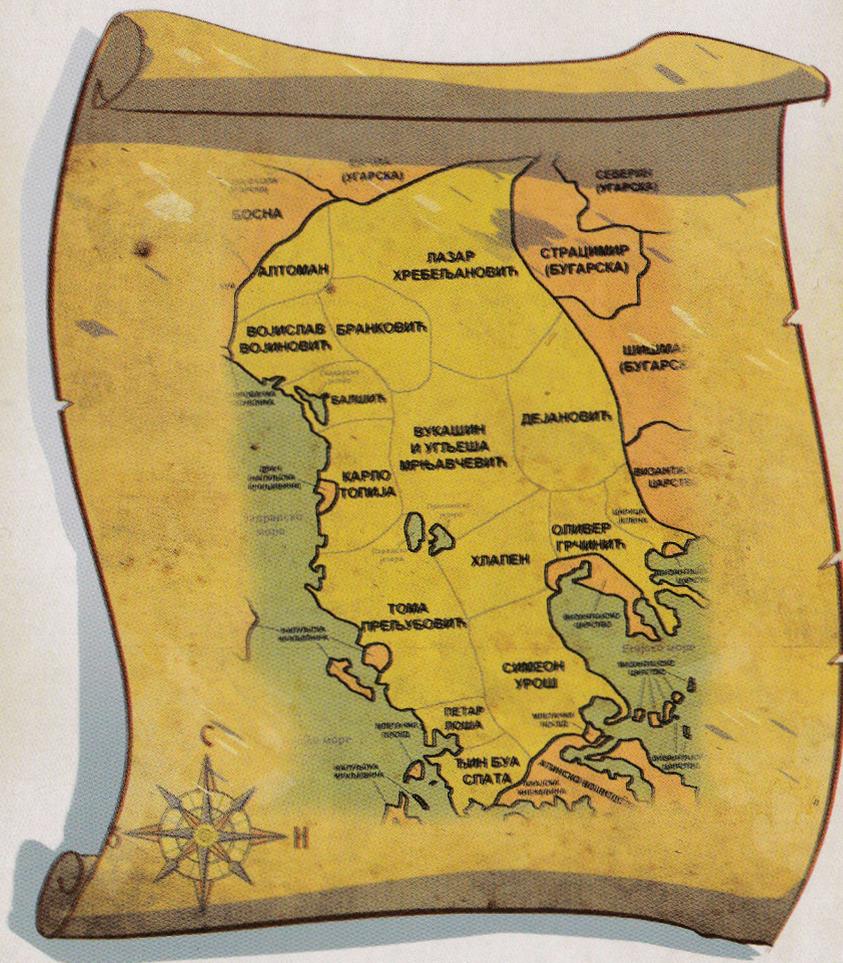
МАРКО КРАЉЕВИЋ

и његова браћа

ДЕЦА ЧИТАЈУ
СРПСКУ ИСТОРИЈУ

Србија Уроша Нејаког

Ово је прича о Марку Краљевићу, најпопуларнијој личности епске поезије¹ свих Јужних Словена. Био је син краља Вукашина Мрњавчевића, од кога је, после Маричке битке², наследио престо.

Марко, заштитник сиромашних и немоћних, у песмама има најузвишеније особине, одевен је у најскупље одело, носи најсјајније оружје. Притом чини невероватне подвиге, воли правду и постаје идеал поштења и јунаштва.

Уз Марка је увек његов верни коњ Шарац. Њих двојица другарски деле срећу, тугу, добро, зло, јело и пиће...

¹ народна, усмена поезија о јунацима и догађајима

² битка између српске и турске војске, одиграна 1371. године

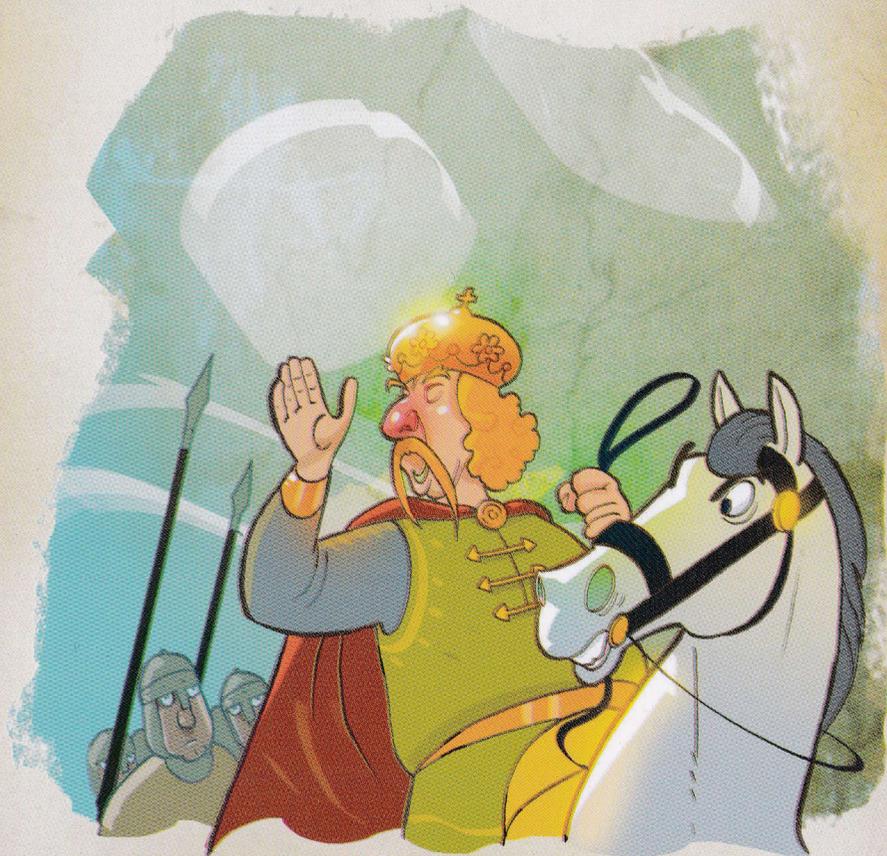
Марко Краљевић је често долазио у град Бер¹, чији је господар био Радослав Хлапен, познати војсковођа цара Душана. Стари јунак срећно је преживео Маричку битку, а месец дана касније се разболео. У посету му долази ћерка Јелена са супругом Марком и његовим братом Андријашем.

¹ град у Грчкој

– Да не би Марка, Јело, драга кћери – каже рањени војвода – сигурно бих погинуо. Мене је спасао, а свога оца није могао.
– Ја и вас поштујем као оца – каже скромно Марко.

Битку на Марици Турци Османлије су добили захваљујући лукавству. Бежали су пред Србима кроз територију суседне Бугарске. Код места Черномен¹, краљ Вукашин је обуставио поход сматрајући да до битке неће доћи.

¹ данашњи Орменио, најсеверније место у Грчкој

Међутим, Османлије, које је предводио бег¹ Лала Шахин, прикраду се и нападну ноћу. Марка и војводу Хлапена, који су били на левом крају српске војске, пробудио је Марков верни коњ Шарац. Предосетио је опасност и почео да рже².

¹ титула

² оглашавање коња

Војвода Хлапен први изађе из свог шатора, а бег Шахин, на челу групе војника, наспру на њега. Тада прискочи Марко, чије су очи љутито севале, па се бег уплаши и поче да бежи.

Марко га је стигао пред самим градом Черноменом и добро распалио топузом¹ по леђима. Бег се једва склонио у град и са зидина запрети Марку да ће му се гадно осветити.

Док сада причају о томе на двору старог војводе, стиже Марков одани пријатељ Реља Крилатица. Причало се да, кад тај појури на свом коњу Стрелину, ни ветар не може да га стигне.

Реља саопшти да је Марков дворац, крај Прилепа¹ града, запосела војска бега Лале Шахина. Заробио је његову и Андријашеву браћу Дмитра и малог Иваниша. Тешко њима ако Марко одмах не дође.

¹ Маркова престоница, а данас град у Македонији

Браћа оставише Јелену да брине о оцу и пожурише према Прилепу, а Реља похита да обавести Марковог нераздвојног друга Љутицу Богдана. Овај брзо окупи своје људе и сачека браћу код места Старо Виногорје, где је живео.

12

Марко је свој дворцац подигао на планинској стрмини близу Прилепа. Кад браћа стигоше до њега, указа се страшна слика. Бег Лала Шахин везао коња пред главним улазом, сео на велики свилени јастук и чека. Около је много његове војске, а уз сам двор постављене су гомиле сламе које намерава да запали.

13

Реља и Богдан, по договору, остадоше у оближњој шуми, а Марко изађе на зараван пред дворцем.

– Нешто си се погурио, беже? – поче он подругљиво. – Зар те још боле леђа?

– Овога пута ћемо и твоја испробати

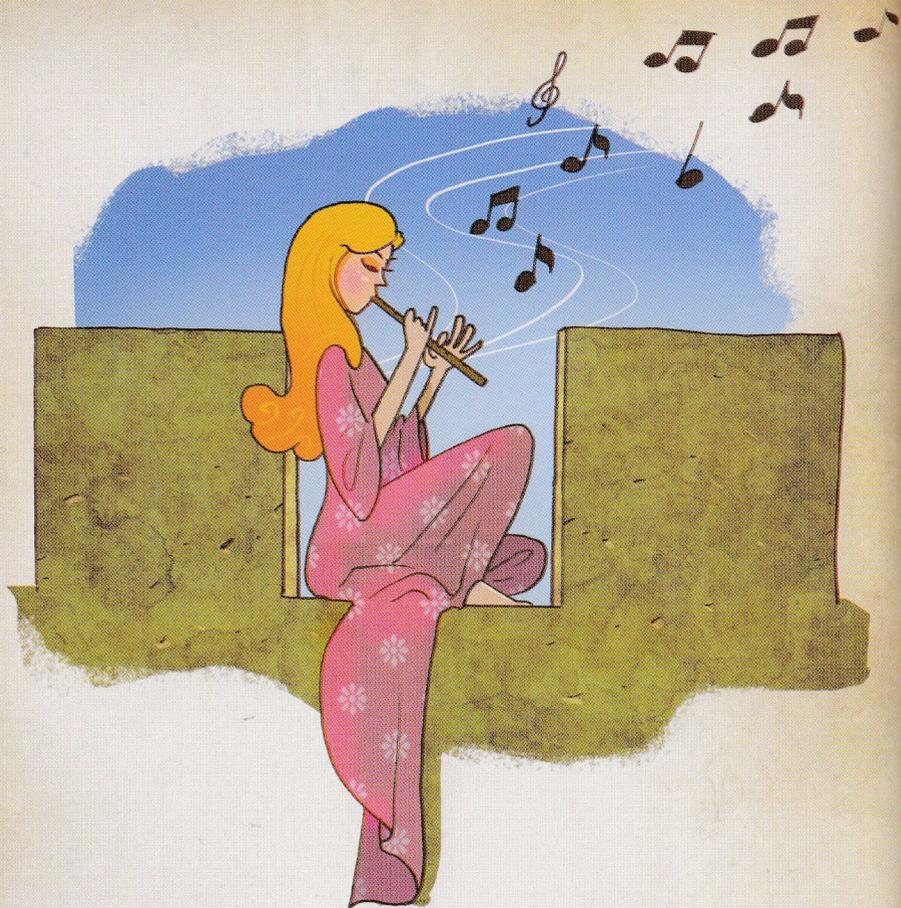
– одговори бег. – Чека те наш најбољи мегданџија¹ Муса Бусија.

¹ онај који излази на мегдан, двобој

На ове речи, са друге стране поља, појави се крупан, снажан Османлија, под пуном ратном опремом. Застаде бесно севајући очима, као да мрзи цео свет.

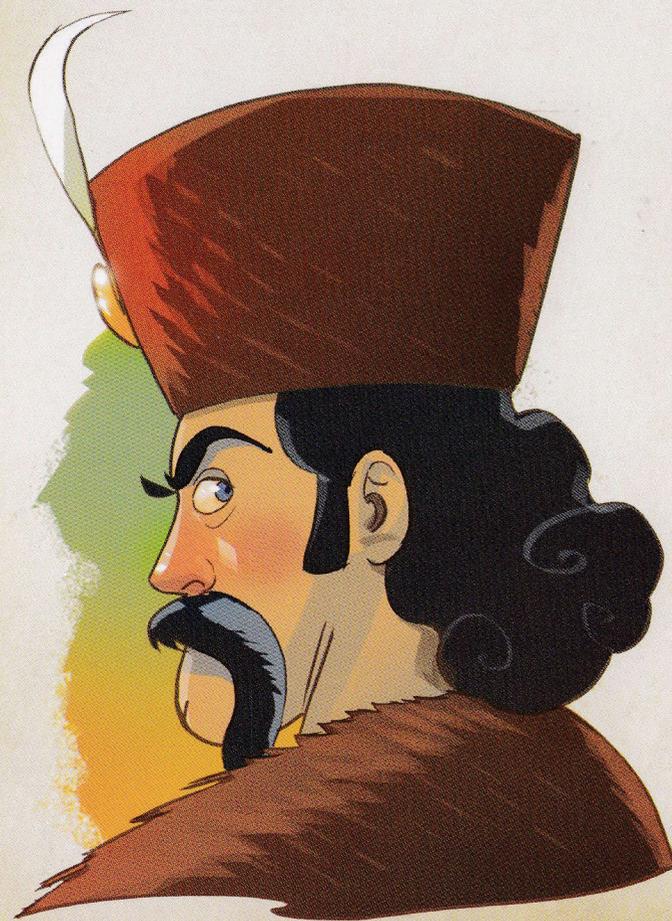

Марко мирно погледа према врху двора. На највишем прозору угледа лица браће Дмитра и Иваниша. А на самом врху куле седи Маркова посестрима, вила¹ Ранороса. Држи дугу свиралу на уснама и тихо свира.

¹ женско митско биће изузетне лепоте

Марко махну браћи у знак охрабрења и окрену се Муси. Тада, наједном, његово лице се натмури, а густе брци спојише му се с обрвама. Шарац претећи поче да копа земљу предњим копитом, пови главу и крену према Муси.

За то време Андријаш поче да се пење уз глатку стену, која се уздизала са јужне стране дворца.

Муса је силовито налетео, Марко одби напад, а онда потегну тешки топуз који је висио уз Шарчев бок.

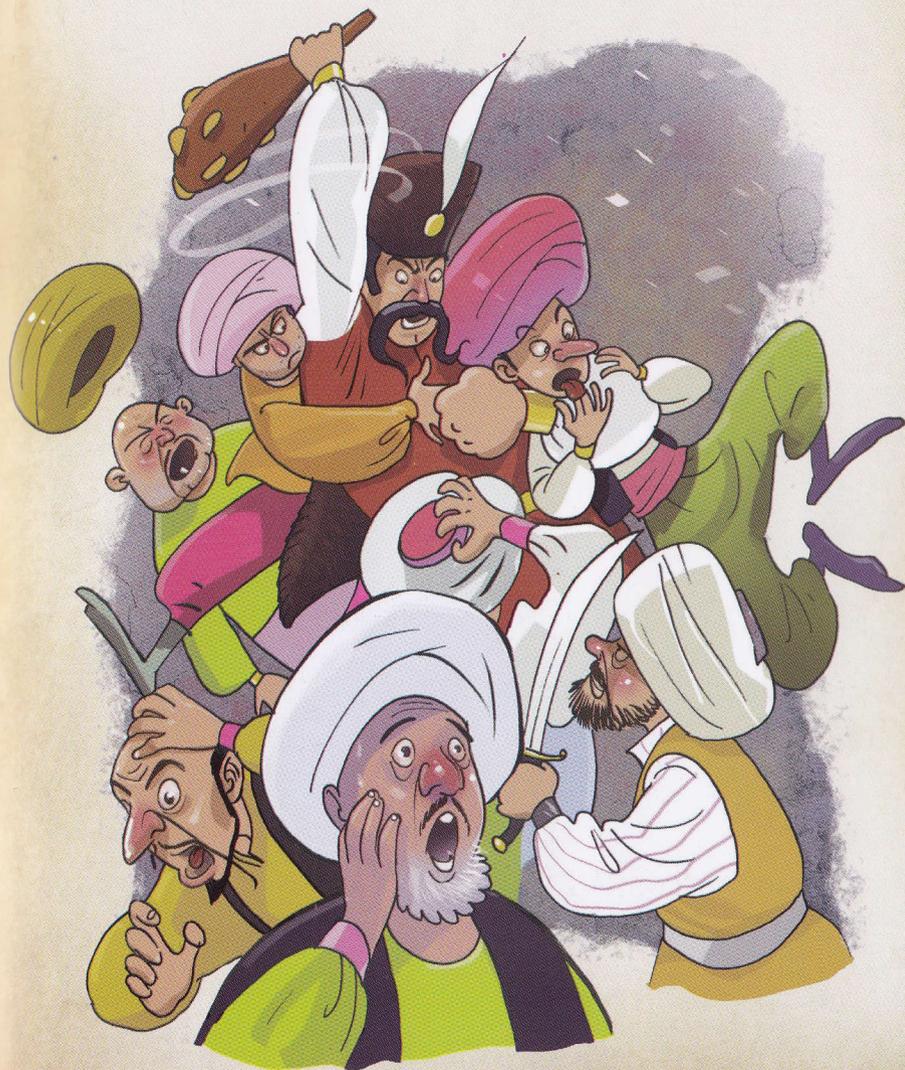

Снажни Муса Бусија, добро отрпе први ударац, чак и други... Али трећи... нарочито четврти... посебно пети, мало је теже поднео... Одједном, зачу звуке нежне музике, али није схватио да ли то птичице певају или свира Марков топуз. Немајући времена за размишљање, окрете коња и побеже.

20

Тада сви бегови војници навале на Марка, који их јуначки дочека. На срећу брзо стигоше Богдан и Реља са својим борцима.

21

Бег Лала Шахин искористи гужву, брзо се повуче у дворцац, а онда, са исуканом¹ сабљом, натера Дмитра и Иваниша да пођу према излазу.

– Напред, леги моји таоци² – повиче.

¹ извучена
² заробљеници

Андријаш је, дотле, успео да се попење до врха зидине и уђе у двор. Ту зачује како бег виче на његову браћу и тихо, низ ступенице, крену за њима.

Недостижни српски јунаци успешно су растерали Османлије. Тада се догоди нешто необично. Љутица и Реља почеше да јашу око Мусе Бусије и сатераше га према Марку.
– Погледај му мач – довикну Богдан.

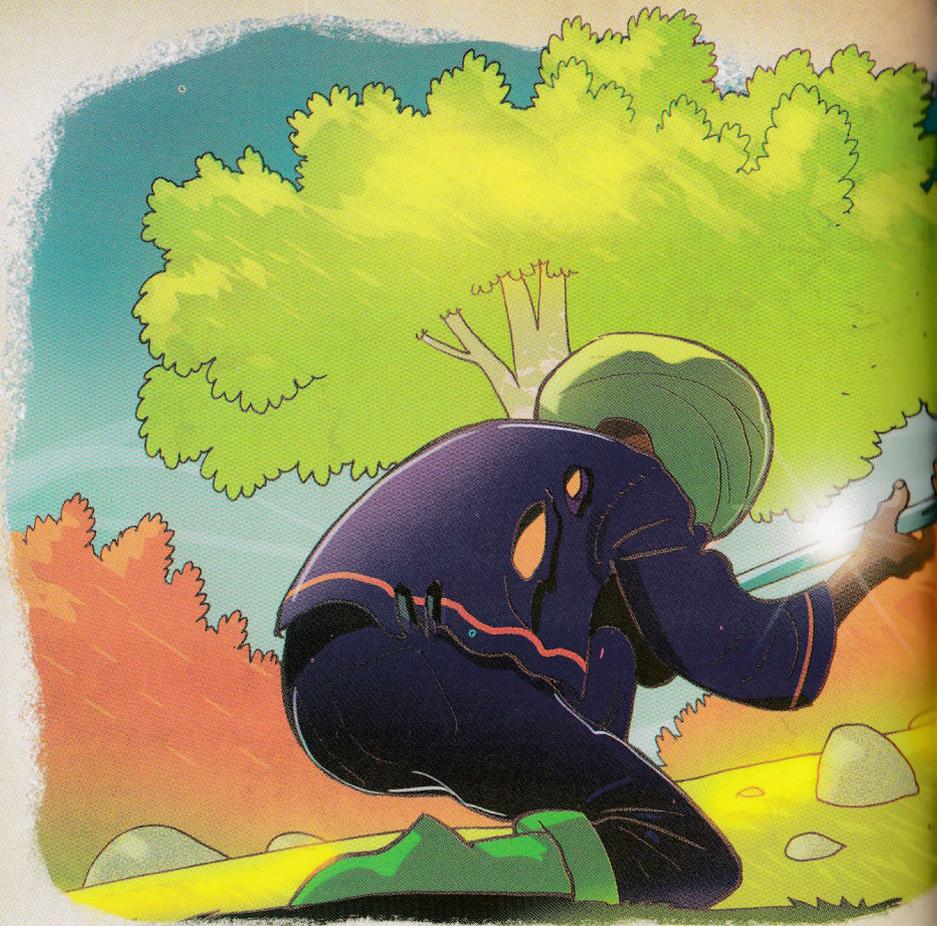

24

У току двобоја, њих двојица су користили копља и топузе, тако да нису узимали остало оружје. Сада, у Мусиним рукама, Марко препозна мач свога оца.
– Ми још нисмо поравнали рачуне – викну и трже топуз.

25

Тада Муса скочи с коња, поклони се и повиче:

– Нисам ја убио Вукашина. Оружје сам откупио од једног нашег ратника. Враћам га, само, преклињем те, не ударај више – притом баци мач на траву.

Марко га пусти да побегне и подиже драгоцени мач. Тада му пажњу привуче Лала Шахин, који је извео Дмитра и Иваниша, машући сабљом изнад њихових глава.

– Предај се, Марко Краљевићу – викао је. – Ослободићу ти браћу ако пређеш у моје ропство.

– Пристајем – одговори Марко и сиђе са Шарца.

Тада се, иза Лале Шахина појави Андријаш са исуканим мачем:

– На погрешну си браћу ударио! – викну.

Знатно старији и искуснији, Лала се нагло окрете и распали сабљом по Андријашевом мачу. Од тога се оба оружја преполовише.

Онда бег, који је оставио коња пред
улазом, скочи на њега и одјури. Реља
хтеде да похита за њим, али га Марко
задржа:

– Може да бежи, ал' побећи неће!

Затим замахну и баци топуз високо.
Зачу се дуг, отегнут фијук, а онда уследи
туп ударац, што је значило да се топуз
зауставио на Шахиновим леђима. Овај
јекну, паде са коња и викну:
– Ово ћеш скупо платити! – затим нареди
војницима да пусте запаљене стреле.

32

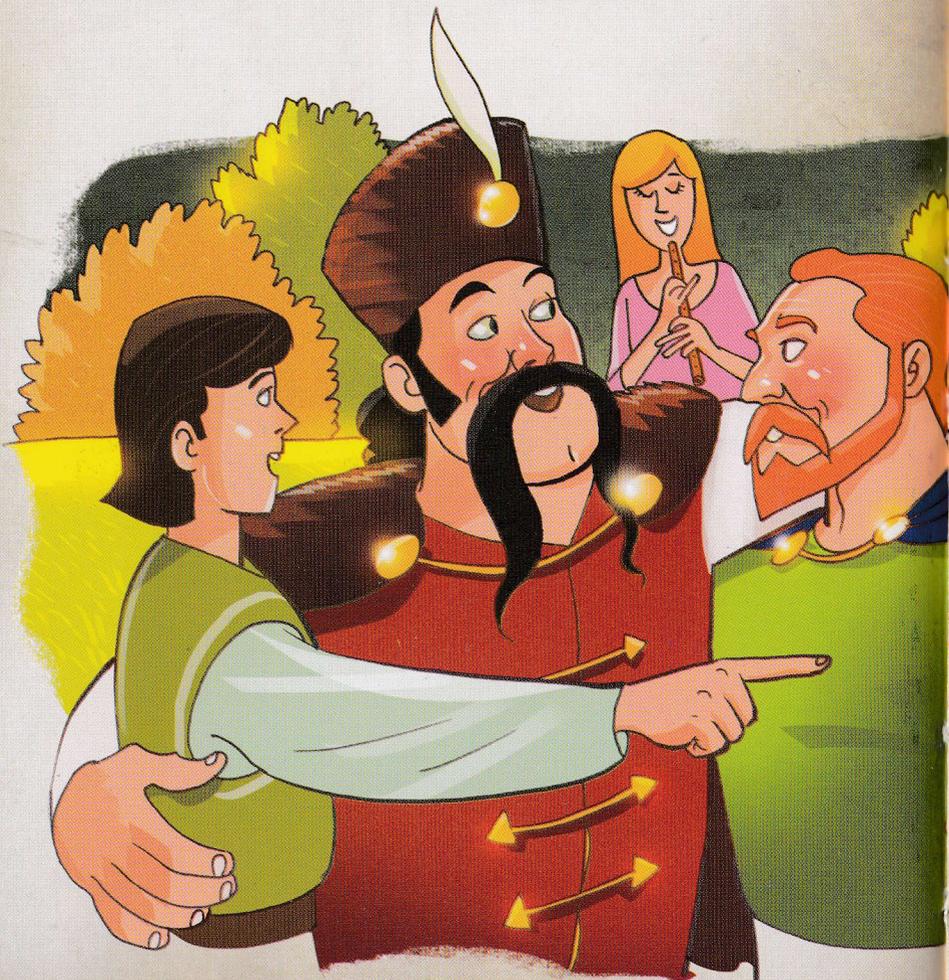
Слама, на коју падоше стреле, поче да
гори. Ватра се брзо ширила око дворца.
У том тренутку из ведро неба поче да
пада киша.
– То су сузе моје посестрима – објасни
Марко.
Заиста, на врху куле вила Ранороса је
ронила крупне сузе које су, као киша,
угасиле пожар.

33

Марко загрли своју браћу и похвали
Андријаша:

- Јуначки си се понео – рече.
- Увек ћемо бранити један другог, као
што приличи браћи – обећа Дмитар.

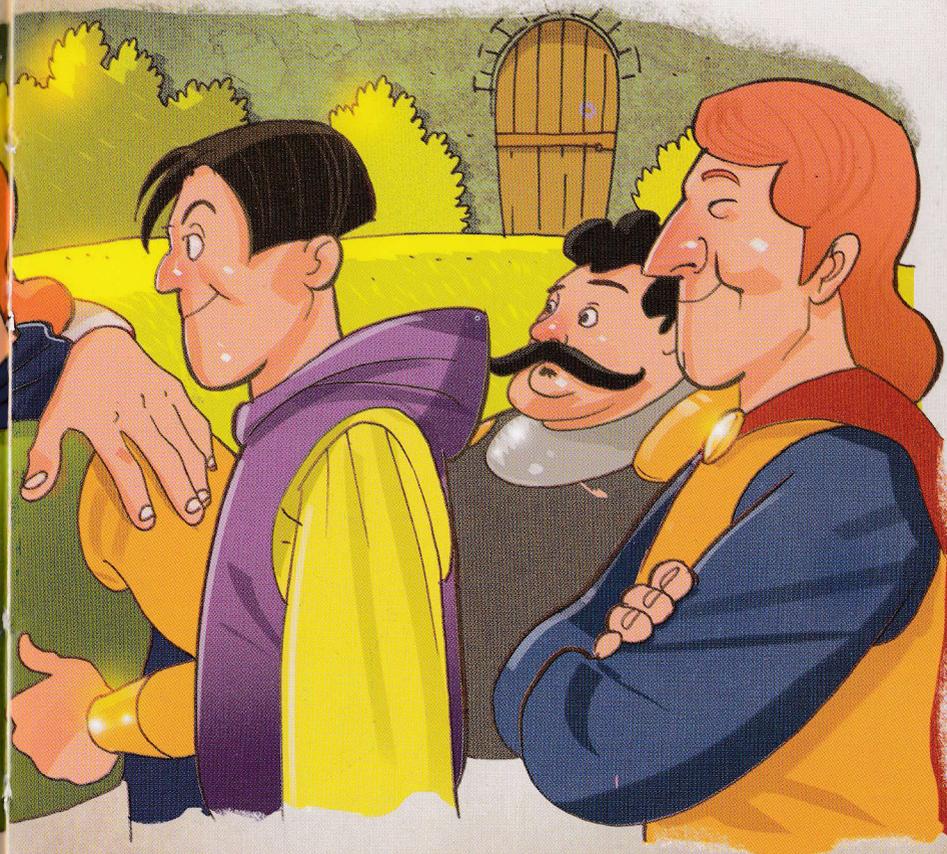
34

Тада се огласи мали Иваниш:

- Богдан и Реља су се борили уз нас као
најрођенији. Треба да их прогласимо за
побратиме.

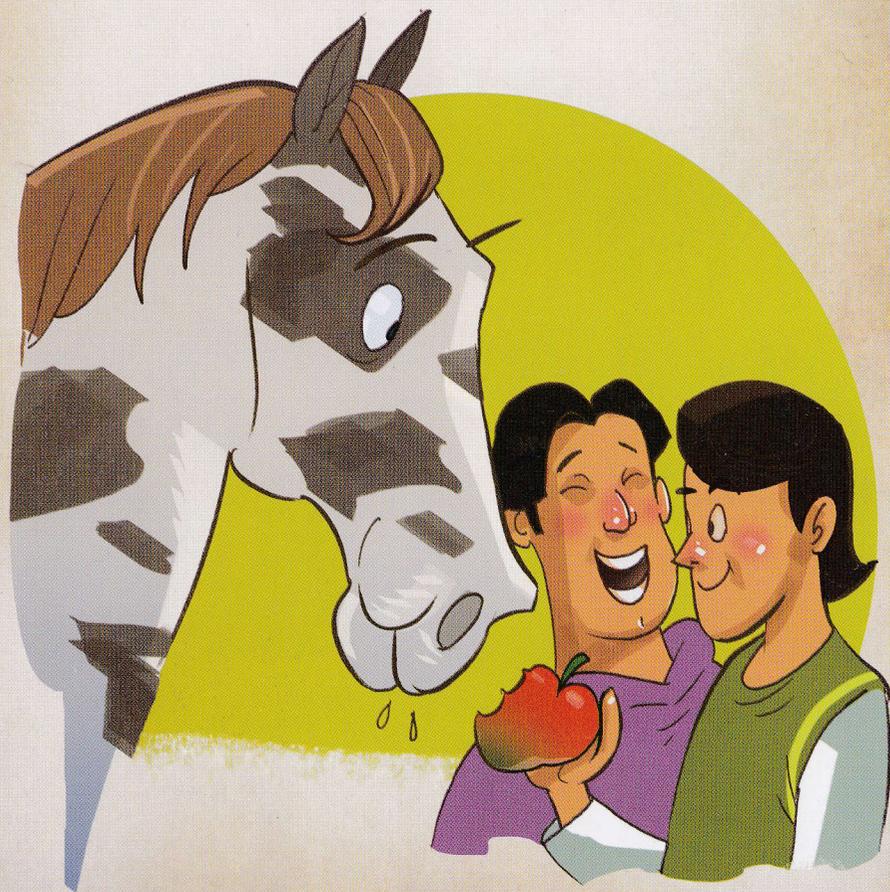
Истог часа са врха куле се огласи вила
Ранороса:

- А стекли сте и посестриму.

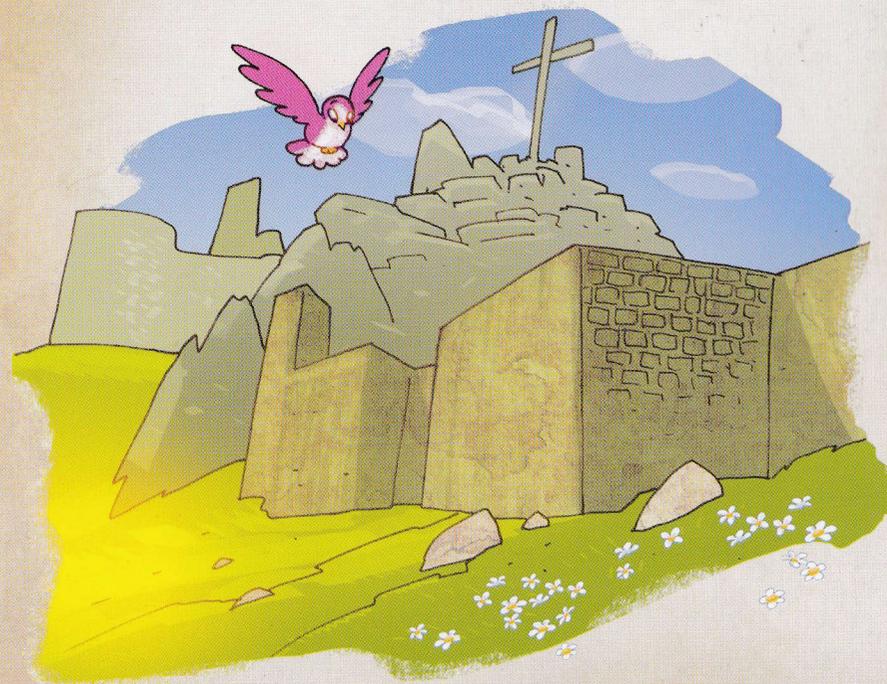
35

Три јунака подигоше мачеве увис, звецнувши њиховим врховима у част победе и даљег дружења, а потом Марко позва све у двор да прославе победу. Само Дмитар и мали Иваниш остадоше на пољани где су са Шарцем делили воће и слаткише.

36

Марков дворац, подигнут на оштрој планинској стрмини, недалеко од Прилепа, одолевао је вековима. И данас стоје развалине које народ зове Маркова кула. Могу их видети сви који дођу у ове пределе. А на зиду полусрушене цркве Светог Михаила, очувана је Маркова слика. На њој је он, с круном на глави и крстом у руци.

Маркова кула у Прилепу

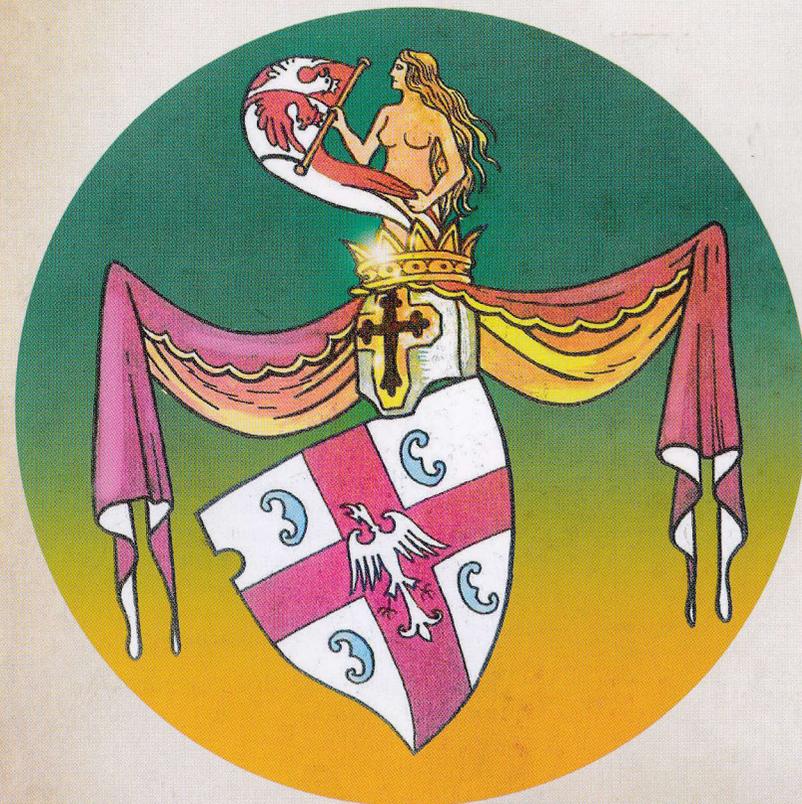
37

ЖИВОТОПИС МАРКА КРАЉЕВИЋА

- Око 1335. године је рођен Марко Мрњавчевић, у народу познат као Марко Краљевић.
- 1361. године први пут се помиње Марко Мрњавчевић у дубровачком запису по коме је пренео поруке српског цара.
- 1365. године Марко заједно са великим војводом Николом Стањевићем управља крајем око Тиквеша и Рајца.
- 1370. године Марко се помиње у повељи свога оца, краља Вукашина, заједно с братом Андријашем.
- 1370. године краљ Вукашин проглашава Марка за младог краља.
- 1371. године краљ Вукашин гине у боју на Марици, а Марко постаје сувладар уз цара Уроша Нејаког.

- 1372. године Марко и Андријаш почињу ковати свој новац.
- 1372. године се завршава осликавање Марковог манастира код Скопља.
- Око 1385. године Маркова држава пада под власт Турака.
- 1395. године Марко гине у бици на Ровинама.

Грб Мрњавчевића

ДЕЦА ЧИТАЈУ СРПСКУ ИСТОРИЈУ

Марко Краљевић је омиљени јунак српске народне традиције, праведни заштитник сиромашних, храбри борац против Турака, побратим вила.

Сазнајте како је уз помоћ браће успео да ослободи свој замак турске опсаде.

Књига „Марко Краљевић и његова браћа” припада едицији „Деца читају српску историју”, чији је циљ да код малишана развије почетно интересовање за догађаје и личности из српске историје. Величином слова, илустрацијама и садржајем, књиге ове едиције у потпуности су прилагођене најмлађим читаоцима.

ПЧЕЛИЦА

ПЧЕЛИЦА ИЗДАВАШТВО ДОО ЧАЧАК
Колубарска 4, Чачак, Србија
Тел: 032 348 252
office@pcelica.rs
www.pcelica.rs

